

SPEDIZIONE IN ABBO-
NAMENTO POSTALE
POŠTNINA PLAČANA
V GOTOVINI

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIJA IN
GLASILO SLOMŠKOVE
DRUŽBE V LJUBLJANI

1-2

LETO XLIII 1942-XX

»Slovenski učitelj« izhaja mesečno. Uredništvo je v Ljubljani, Ulica 3. maja 10. Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6. Naročnina letno 25—Lir. Članke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo. Izdajatelj in lastnik je »Slovenska družba« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Ivan Štrukelj. Tiska Ljudska tiskarna v Ljubljani (Jože Kremarič).

Vsebina 1. in 2. štev.: Blaže in Nežica v nedeljski šoli. — Poročilo z občnega zbora Slomškove družbe. — Na delo za treznost naroda (Golobič Peter). — Pojasnila k učnemu načrtu gospodarskega znanja (Š. F.). — Učni načrt gospodarskega znanja (Kulovic Viki). — Čitanka v višji ljudski šoli (B. I.). — Naš kmečki naraščaj (Š. Lj.). — Meščanska šola — srednja šola (dr. Vinko Brumen). — Iz šolskega življenja. — Književne vesti.

P. n. člane »Slomškove družbe« in naročnike »Slovenskega Učitelja« obveščamo, da znaša naročnina in članarina po soglasnem sklepu občnega zbora z dne 27. XII. 1941 — Lir 30.— (25 in 5 Lir). Kdor bi ne mogel poravnati vsega zneska naenkrat, ga lahko poravnava v poljubnih obrokih.

Odbor.

»Slovenski Učitelj« izhaja prve dni vsakega meseca. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Sklep uredništva je 5. vsakega meseca. Naročnina za list znaša 25 lir.

Položnice Poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« imajo št. 11.073. Člani »Slomškove družbe« in naročniki »Slovenskega Učitelja« morejo biti le redni plačniki.

Uprava in uredništvo.

53831

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO »SLOMŠKOVE DRUŽBE«

LETO XLII

V LJUBLJANI 12. FEBRUARJA 1942-XX

ŠTEV. 1-2

BLASHE INO NESHIZA V NEDELJSKI ŠOLI.

*UZHITELAM INO UZHENZAM SA
POKUŠNO SPISAL*

ANTON SLOMSHEK,
VOSENŠKI FAJMOŠTER.

V' ZELI 1842.

NA PRODAJ V' NEMŠKIH ŠHOLAH.

030024573

Ob stoletnici rojstva A. M. Slomška, največjega slovenskega pedagoga je pričel izhajati »Slovenski Učitelj«; ob stoletnici njegove knjige »Blaže in Nežica v nedeljski šoli« pa naj pokaže nekaj Slomškovih nauk, ki še po sto letih drže in se krepijo s sodobnimi pedagoškimi idejami. Ta epohalna knjiga ima pred naslovno stranjo sliko, kazočo dvanajstletnega Jezusa v templju, sedečega v sredi med učniki, ki jih je poslušal in izpraševal, da so se mu čudili in strmeli nad razumnostjo njegovih odgovorov. Pod sliko pa stoji napis: »Jezus je rasel v modrosti in starosti in milosti pri Bogu in ljudeh.« Kako naj si razlagamo to sliko in pomembno besedilo evangelista sv. Luke? Kakšne pedagoške misli bi utegnile voditi veleumnega Slomška, da je dal na čelo knjige ravno to pomembno sliko in jo še podprl z motivom iz sv. pisma? Mislim si, da je hotel s temi besedami in s sliko poudariti vzgojni namen šole, ki je po Slomšku: Dobra šola razjasni glavo in srce za vse dobro. Učiti otroke po krščansko, modro živeti, skrbeti za časno in večno zveličanje: za to je šola. Vzgojiti mladino v verne katoličane, da se bodo vestno držali predpisov sv. vere, sigurno stopajoč po potih krščanskih čednosti. V spoznanju božjem čedalje bolj napredovati, po spoznanju koristnih reči modreje ravnati, po ravnanju pa tudi v sveti čednosti rasti: to je naše šole sveti namen. Ali se ne krijejo te Slomškove besede z onimi iz sv. pisma: »Rasti v modrosti in starosti ter milosti pri Bogu in ljudeh«? Vsekakor!

In če prav pomislimo, kažejo že same te besede Slomška kot velikega pedagoga in psihologa, ki je že pred 100 leti globoko pogledal v ljudsko in mladinsko dušo. Da bomo pa Slomška še bolj razumeli, se nam je ozreti le po polju našega sodobnega šolstva. Koliko šol pa moremo pokazati in trditi, da iz njih prihajajo otroci leto za letom modrejši po srcu? Res jim šole razbistre do neke mere um, srce — vzgoja — ta pa kaže še velik minus, ki kliče še vedno po oživotvorjenju Slomškovega vzgojnega šolskega namena. Naš klic je bil in bo: Nazaj v šolo Slomška! Mladina naj raste v »modrosti, starosti in milosti pri Bogu in ljudeh«! Vzgoja je bila Slomšku alfa in omega, kar bodi tudi nam, ker je Slomšek naš vzor.

Knjiga »Blaže in Nežica v nedeljski šoli« je bila namenjena učiteljem in učencem za poskušnjo, kakor pravi pisatelj sam, ko jo je spisal kot vuzeniški župnik. Knjiga pa je bila kmalu razprodana in slediti sta ji morali še dve izdaji, torej ne samo za poskušnjo, ampak za uporabo je bila spisana. Skromnost pisatelja pa kaže oznaka, da jo je spisal kot župnik, dasi je bil službeno več, namreč dekan in šolski nadzornik, česar pa v svoji skromnosti ni hotel navesti. Izdana je bila v Celju leta 1842. Naprodaj v vseh nemških šolah. Zakaj v nemških? Ker drugih bilo ni, izvzemši nedeljskih, ki pa tudi niso bile brez nemščine. Gornje skromne oznake nam kažejo Slomška kot plemenitega človeka. Plemenitost je lastnost, ki bi jo moral imeti vsak vzgojitelj, posebno pa učitelji vseh vrst šol: ljudskih, srednjih in visokih. Kako je danes v tem pogledu, ve vsakdo, ki je šole obiskoval.

Pa pojdemo k uvodu! Glasi se:

Čuješ, preljubi Moj!

Boš bral, kar sta se Blaže in Nežica v šoli učila, naj se tudi tebe nauk prime. Beri, šteji in poskušaj; koliko toliko se bo prijelo, in veselilo te bo, tudi kaj znati.

Hočeš ti druge učiti in bolj moder biti, kot skrbni učitelj in pridni gospod kaplan, ki sta v šoli učila, ti ne branim. Uči kakor rad; naj le dobro seme na dobro zemljo pade, imej si v roki sevko ali sevavnik. Pri setvi mora sonce sijati, da se da lepo orati, tudi pri nauku bodi vesel — dobre volje, kar je prav. Povedal sem ti torej mnogotero za smeh. Naj tudi setvo pohleven dežek pomoči, se bo hitro ozelenela. Rodoviten dež na razložen nauk so solze iz ginjenega srca. Mislim, da bi te tudi vmes posilile.

Je tebi preveč, kar se v bukvicah uči, izogni se; — je premalo pa dodaj. Veš, da po svetu tehnice jednako ne vlečejo, tudi vse ure ravno ne tečejo, vsakemu vse po glavi biti ne more. Naj tebi nauk dopade, reci: Bodi Bog hvaljen! ako ne, pa ti popravi, in bom jaz Boga zahvalil. K večji božji časti — naši predragi mladini pa v zveličanje naj se vse zgodi. — To želi prijatelj tvoj

Anton Slomšek,
Vozeniški fajmošter.

To uvodno pismo zasluži, da ga nekoliko vsebinsko analitično premotrimo. Že nagovor sam nam veliko pove. Tako namreč nagovarjajo ljudje le one, ki so jim ljubi in dragi. In daljnja vsebina tega kratkega pa jedrnatega pisma kaže, da mu je vrela iz ljubezni polnega srca do učiteljev in do učencev. In konec nam priča o širokosrčnosti in širokopoteznosti, ki ju je bila polna njegova pedagoška, mojstrska duša. In če pomislimo na sodobne pedagoške zahteve, ki gredo za tem, da bodi učitelj tovariš, sodrug, prijatelj učencem, tedaj priznajmo, da je isto hotel že Slomšek pred 100 leti. Razlika pa je v tem, da je Slomšek to želel iz čistega, neizkaljenega vrelca katoliške vere, ki mu je bila zvezda vodnica pri vsem njegovem pedagoškem, literarnem, socialnem in sploh pri vsakem njegovem prizadevanju in delu. Marsikateri sodobni pedagog, ki tudi razglaša, da bodi učitelj učencu tovariš, sodrug, sam pa se stavi, posebno kadar pride v položaj, da je učitelju predstojnik, v popoln absolutizem, kakor nam pričajo skušnje po državah, kjer so bili take vrste pedagogji prišli do oblasti v šolstvu. Slomšek pa pravi, dasi je bil tedaj že višji šolski nadzornik in bi bil lahko ukazoval, pa skromno in ponižno napiše: »Je tebi preveč, kar se v bukvicah uči, izogni se; je premalo pa dodaj« i. t. d. Te Slomškove besede kažejo, da je bil za svobodno učiteljevo pedagoško ravnanje in ne za birokratsko utesnjevanje. Tudi sodobni pedagoški pisatelji so mnenja, da morejo žeti uspehe v vzgoji le učitelji, ki so osebnosti. Celó izjavlja, da je pripravljen popraviti, če mu kdo kaj boljšega pove in se za nasvet vnaprej zahvaljuje. Mož s takimi lastnostmi je pač lahko še danes vzor in zgled ne le vsem učiteljem, temveč tudi

vsem nadzornikom in šolskim upravam, posebno tedaj, ko izdajajo učna navodila, načrte in podobno pisarniško drobnarijo, s katero mnogokrat ne koristijo stvari, prej škodijo, ker motijo mirno pedagoško delo po šolah.

Pa si oglejmo to pismo še s poučnega stališča. Kaj vidimo? Da je Slomšek to, kar danes zahtevajo, zlasti za delovno in aktivno šolo, že pred 100 leti tako lepo izrazil s stavkom: »Pri setvi mora sonce sijati, da se da lepo orati, tudi pri nauku bodi vesel« i. t. d. — Z drugimi besedami, kakor jih sodobno uporabljajo: ustvari razpoloženje v učencih za predmet, ki ga hočeš obravnavati, ali: poučuj psihološko! Slomškovo izražanje je nazorno, jasno, domače, da ga razumeš brez učenjarske navlake. Zajame globoko, pove ti resnico, da bi jo prijel z roko, kar priča, da je bil Slomšek genialen pedagog in didaktik, in po vsej pravici je zaklical pokojni Brinar: »Prid' se lès učit« (Slomšek kot pedagog, str. 48). Pa kaj nam še pove to uvodno pismo? Iz kratkih, lapidarnih stavkov prav lahko posnamemo one lastnosti, ki jih mora imeti vsak pravi vzgojitelj, in te so: 1. Ljubezen do otrok in učiteljstva; 2. modrost — nastrojenost za poučevanje sploh; 3. premišljenost in preudarnost glede končnega vzgojnega namena šole; 4. složnost med vzgojitelji: duhovniki in učitelji; 5. gorečnost za šolo in stan; 6. potrpežljivost v poklicu i. t. d. skratka: idealen, nazoren, skromen, globok, srčen in poučen ter goreč za šolo in učitelje je že sam uvod, ki ima obliko prijateljskega pisma. Vse te in še druge lastnosti pa širijo tudi mnogi sedanji pedagogi, toda nam mora biti, če smo domoljubi in rodoljubi, najbližji, najljubši, najsvetejši Slomšek, ki nam je podaril že pred 100 leti knjigo »Blaže in Nežica«, čije nauki drže že 100 let! Prav za prav prihajajo šele na dan in plan. (Dalje.)

Poročilo z občnega zbora Slomškove družbe, ki je bil 27. dec. 1941 v Ljubljani

Tajniško poročilo

Zadnji občni zbor Slomškove družbe je bil 8. julija 1940 na Brezjah. Tedaj je sestavljalo Slomškovo družbo 14 podružnic, med letom je bila ustanovljena še ena podružnica, namreč škofjeloška. Vse te podružnice so štejele 1027 članov. V teku poslovnega leta je vstopilo 46 članov, izstopila sta pa 2 člana. Odpadlo je 10 podružnic z okoli 600 člani, ostalo pa je še 5 podružnic s 380 člani, namreč: Ljubljana-mesto s 150 člani, okolica s 76 člani, Novo mesto s 57 člani, Črnomelj z 31 člani, Logatec s 30 člani. Od litijske podružnice je ostalo v Ljubljanski pokrajini 10 članov, ki so priključeni okoliški podružnici, od krške podružnice pa 19 članov, ki so priključeni novomeški podružnici.

V poslovnem letu od 8. julija 1940 do danes je imel društveni odbor 30 rednih, 3 izredne in 3 širše seje in božično zborovanje.

V dneh 25. in 26. novembra 1940 je praznovala Slomškova družba 40 letnico svojega obstoja s pozdravnim večerom, z zahvalno službo božjo in slavnostnim zborovanjem. Na tem zborovanju je bilo navzočih 10 članov, ki so bili sprejeti v Slomškovo družbo še prav ob njenem začetku in so vseh 40 let pridno sodelovali. Na slavnostnem zborovanju smo jih okrasili s slovenskimi šopki. Vsa proslava je zaradi lepega in složnega sodelovanja vsega članstva kar najlepše uspela. Istočasno smo praznovali tudi 140 letnico rojstva našega vzornika A. M. Slomška.

V letu 1940 so bile tudi duhovne vaje za učitelje, ki se jih je udeležilo še kar lepo število tovarišev, tovarišice pa imajo vsako leto duhovne vaje v uršulinskem samostanu. Lepo število tovarišev se je udeležilo tudi tečaja KA v Kranju.

Kakor vsako leto smo romali tudi v letu 1940 v septembru na Slomškov grob v Maribor, kjer smo imeli na grobu sv. mašo s pridigo, potem pa slavnostno zborovanje o priliki njegovega 140 letnega rojstnega jubileja. Zborovanje je organizirala mariborska podružnica in je prav lepo uspelo, zlasti še izlet na Ptujsko goro, kjer smo si ogledali vse zgodovinske zanimivosti in dragocene slikarske in kiparske umetnine, ki jih je razkazal varuh stare in znamenite cerkve na Ptujski gori.

Več mesecev je posebni odsek delal na izpremembi šolskega zakona in učnega načrta za ljudske šole. Načrte za to so izdelale tudi podružnice, pa tudi razne druge sorodne organizacije in jih je bilo treba združiti in sestaviti v primerno enoto.

Zopet drugi odsek pa se je sestajal k delu za pripravo novih slovenskih čitank za ljudske šole; nekaj od le-teh je bilo vpeljanih v posamezne oddelke ljudske in meščanske šole.

Svoje kulturno delo je Slomškova družba vršila v preteklem poslovnem letu z naštetimi prireditvami in z nakazanim delom. Sodelovala pa je tudi še pri vzgojnih tečajih v Mostah in na Ježici, kjer so odborniki predavali v okviru vzgojnih tednov. Sodelovala je tudi s Krščansko šolo, Katehetskim društvom in z društvom »Družina«. Sodelovala pa je tudi še pri drugih kulturnih društvih in njihovih prireditvah in se je udeleževala tudi cerkvenih slovesnosti po svojih zastopnikih, tako pri praznovanju Slomškovega dne, pri desetletnici škofovske službe prevzvišenega g. škofa dr. Rožmana; vse članstvo pa sodeluje pri vsenarodni zadostilni pobožnosti.

Slomškova družba ima svoje glasilo »Slovenski Učitelj«, ki izhaja mesečno; zadnji čas v dvojni številki. Izdaja tudi knjižice za starše; v tem poslovnem letu je izšla knjižica »Družinskem poglavarjem«, ki jo je spisal tov. Fister France.

V poslovnem letu 1940 je redno izhajal v oskrbi Slomškove družbe najstarejši slovenski mladinski list »Vrtec«. V »Mladinski knjižnici« pa sta izšli dve mladinski knjižici — Bambičevi »Fizolčki« in prelepa povest »Rokec«, ki jo smemo smatrati za labodji spev našega nepozabnega Pečjaka.

V zadnjem času se je pokazala nujna potreba za socialno delo, ki sicer ni v pravilih Slomškove družbe, pač pa ga narekuje ljubezen do bližnjega.

Blagajnik in upravnik Slovenskega učitelja Wagner J. je nato podal izčrпно poročilo o dohodkih, izdatkih in dolgovih.

Občni zbor je sprejel poročilo brez razprave.

Knjižničar tov. Lavrič je poročal, da knjižnica še ni urejena, ker manjka potrebnih omar, ki se bodo nabavile ob prvi ugodni priliki.

Tudi to poročilo je bilo sprejeto.

Urednik Slovenskega učitelja Štrukelj je nato poročal, pod katerim vidikom je urejeval list v preteklem poslovnem letu in je navajal vzroke, zakaj je izhajal v zadnjih mesecih v dvojnih številkah. Opozarjal je na nujnost rednega plačevanja naročnine in je apeliral na pravočasno poravnavo zaostale naročnine.

Zborovalci so odobrili poročilo.

Urednik »Vrtca« je nato poročal o svojem uredniškem delu in pomanjkanju bolj pestrih prispevkov ter vabil k sotrudništvu.

Upravnica »Vrtca« Sadarjeva je poročala o dohodkih in izdatkih za »Vrtec«, o propagandi zanj in je točneje povedala o izdaji mladinskih knjižic: »Fiziolčki« in »Roček« in o potrebi čim večje razširitve »Vrtca«.

Poročal je tudi še predsednik samostojnega odseka »Socialna pomoč« g. Vider.

Preglednica Cegnarjeva je ob koncu poročil podala poročilo preglednikov in je predlagala občnemu zboru razrešnico staremu odboru, pa posebno zahvalo in priznanje za mnogostransko delo, ki ga je v preteklem letu izvršil.

Predsednik je dal predlog na glasovanje in ga je občni zbor soglasno in z odobravanjem sprejel. S tem je bil stari odbor razrešen svojih funkcij. Vodstvo občnega zbora je prevzela začasno dosedanja podpredsednica Sadarjeva in je poročala, da je na vrsti nova točka občnega zbora, namreč volitve. Po pravilih Slomškove družbe se vrše volitve z vzklikom ali po listkih. Prosila je za predlog o tem. Soglasni predlog je bil: z vzklikom.

Po pravilih je voliti najprej predsednika. Zahvalila se je staremu predsedniku za njegovo nesebično in požrtvovalno delo, čemur so zborovalci s ploskanjem pritrdili. Prosila je nato za predlog za novega predsednika. Z burnim ploskanjem je občni zbor vzklikal, naj ostane stari predsednik. Ker ni bilo drugega predloga, je novoizvoljeni predsednik prevzel predsedniško mesto in se zahvalil za zaupanje.

Voliti je bilo treba še odbor in je predsednik prosil za predlog za novi odbor.

Ga. Schubertova je predlagala, naj ostane stari odbor še za novo poslovno dobo. Zborovalci so pritrdili s krepkim aplavzom.

Ker je pa med letom izpadlo iz odbora več odbornikov, je ista predlagala v izpopolnitev odbora sledeče tovariše: Intiharja Alojzija, Malešiča

Janka, prof. Potočnika Alojzija, Šlibarja Antona, Tavžlja Jožeta, Uradnika Edvarda in kat. Žužka Josipa.

Za preglednici sta bili istotako predlagani in sprejeti: Cegnar Ivanka, učiteljica v p. v Ljubljani, prof. Labernik Felicita, učiteljica na meščanski šoli v Ljubljani-Vič.

Za predsednika razsodišča je bil istočasno predlagan Petelin Albin, poslovodja pokrajinskega šolskega odbora v Ljubljani.

Ponovno je zbor s krepkim pritrditvijo sprejel celotni predlog.

Ker je pri občnem zboru treba določiti višino članarine, je predlagal predsednik za celotne dajatve poedinega člana na leto 30 lir, sama naročnina na Slovenskega učitelja pa naj znaša 25 lir. — Občni zbor je predlog soglasno sprejel.

Predsednik je končno voščil vsem zborovalcem blagoslovljeno novo leto in je končal občni zbor ob 11.30.

Golobič Peter

Na delo za treznost naroda

Ne ustrašite se! Ne mislim grmeti proti gostilničarjem, ne hujskati zoper vinogradnike, tudi vas ne mislim s silo priversti v abstinenčni tabor. Bog je ustvaril vinsko trto in mi nje sad ne zametujemo, temveč cenimo.

Društvo treznosti v Ljubljani, ki je bilo ustanovljeno pred enim letom, nima namena uničiti vse alkoholne pijače (za to nas je tudi premalo), temveč hoče le preprečiti prekomerno uživanje alkoholnih pijač.

Mi vsi ljubimo svojo domovino. Ako pa jo hočemo ohraniti, moramo vzgojiti trezen rod, ki se ne ustraši nobenih žrtev.

In kdo je k temu delu najbolj poklican, če ne učitelj? Notoričnih pijancev mi ne bomo spreobrnil, a mladino, ki nam je zaupana, pa lahko obvarujemo velikega zla.

V tem boju proti alkoholizmu pa moramo biti zelo previdni. V vinorodnih krajih ne bi bilo nikdar umestno, ljudem priporočati, da naj trte posekajo in sadno drevje gojijo, ker bi se učitelj pri ljudeh silno zasovražil. V takih krajih je vino skoraj edini dohodek, zato bo učitelj v teh krajih ubral drugačno taktiko.

Da je vzgoja k treznosti nujno potrebna, vam ne bom dokazoval, to uvidite sami. Poglejte samo naše časopisje! Dnevno lahko čitate o raznih ubojih, pokoljih in drugih nesrečah, in vse to povzroča prekomerno uživanje alkoholnih pijač.

Zato je delo za treznost naroda važno kulturno delo. Človeka moralno boljšati, značaj mu zlahkati, duha dvigniti, dušo spopolnjevati: vse, kar je nizko, umazano, ostudno, od njega odstranjevati, to je v resnici pravo in pristno kulturno delo.

Naš cilj ni, da le kakega človeka od pijančevanja odvrnemo, marveč da alkoholizem kot ljudsko bolezen premagamo. S samim priporočanjem

zmernosti pa se to ne doseže, kar uči skušnja, zato je potrebno radikalnejše sredstvo: abstinenca.

Abstinenca je v boju proti alkoholizmu kaj naravno sredstvo in zelo učinkovito, ker s tem se pokaže alkoholikom, da se da živeti tudi brez alkoholnih pijač.

Alkoholizem ne pobijamo samo iz moralnih, socialnih in gospodarskih razlogov, temveč tudi iz zdravstvenih razlogov.

1. Alkoholizem slabi človeško telo ter ga stori proti obolenju manj odpornega, da v boleznih hitreje podleže.

2. Alkoholizem sam pa povzroča mnoga telesna in zlasti duševna obolenja.

3. Alkoholizem škoduje zarodu. Alkohol napravi človeka pohotnega in spolno poželjivega — v pijanosti spočeti otroci pa so pogosto bebasti ali božjastni, ali oboje.

4. Pri mladini je alkohol še posebno škodljiv za telesni in duševni razvoj, alkoholu vdani starši pa opajajo tudi otroke v nežni mladosti.

5. Alkoholizem povzroča največ preteпов, telesnih poškodb in smrt.

6. Ako k temu prištejemo še mnoga nasilja, mnoge nevšečnosti, ki so posledica alkoholne pohote, ter upoštevamo, v koliko primerih se zaradi tega izvrši odprava telesnega plodu, ki lahko povzroči materi težko obolenje ali celo smrt, je jasno, iz koliko zgolj medicinskih razlogov moramo pospeševati boj proti alkoholizmu. Kdo pa naj bo abstinent?

1. Vsi otroci in vsa mladina. Čim dalj, tem bolje! Čim dalj bodo fantje proč od alkoholnih pijač, tem manj bodo pokvarjeni.

2. Vsi alkoholiki in vsi, katerim je alkohol nevaren.

3. Oni, ki hočejo uspešno sodelovati pri streznjenju naroda in se za druge žrtvovati.

Učiteljstvo naj bi malo več pozornosti posvečalo temu važnemu vprašanju. V okviru že veljavnih učnih načrtov naj bi se treznostna vzgoja mladine bolj poudarila. Društvo treznosti nujno prosi vse one profesorje in učitelje, ki bi bili voljni proučiti vprašanje, kako bi se mogla v okviru sedanjih učnih načrtov pospešiti treznostna vzgoja mladine, da se javijo Društvu treznosti v Ljubljani.

Učiteljski kandidati naj se že na učiteljskih usposobijo za treznostno delo. Proforski zbor na državnem učiteljskem v Ljubljani že izdeluje načrt, kako naj bi se dijaštvo učiteljskih šol v okviru sedaj veljavnih učnih načrtov in zakonskih predpisov usposobilo za treznostno delo v učiteljskem poklicu.

Vzgoja k treznosti naj bi bil bistveni del vsega pouka. Naše šolske čitanke pa vsebujejo prav malo beril v tem smislu, zato bi bilo potrebno, da bi se v šolske čitanke vneslo malo več berilnih sestavkov o treznosti.

Društvo treznosti se zato v prvi vrsti obrača na Slomškovo družbo, da nam s članstvom in nasveti priskoči na pomoč. Sestavljalci novih čitank pa naj bi se pri izbiri beril ozirali tudi na treznostno vprašanje.

Ako hočemo uspešno poučevati, se poslužujemo primernih učil. Tudi pri treznostnem pouku so potrebna učila, ki jih pa žal današnje šole nimajo bogve kaj na razpolago. Društvo treznosti bo stopilo v stik s pokrajinsko založbo, a tej je treba predložiti seznam najpotrebnejših učil in slik, zato se zopet obračamo na Slomškovo družbo s prošnjo, da nam pomaga pri sestavi takšnega seznama.

Zelo vzgojno vpliva na mladino mladinski tisk. Imamo že celo vrsto mladinskih listov in naša topla želja je, da bi ti mladinski listi podpirali našo treznostno akcijo. Obračamo se posebno na uredništvo »Vrtca«, da podpre naša tosmerna prizadevanja.

Ni zadosti, da razrednik vpraša na koncu leta, koliko učencev ni uživalo alkoholnih pijač, in to poročilo potem pošlje na pristojno oblast. Na ta način dobljeni statistični podatki so kaj nezanesljivi. Priznati pa moram, da se je v šolskem letu 1939-40 v pogledu treznosti precej naredilo. Učiteljstvo je v treznostnem tednu povsod obravnavalo treznostno vprašanje kot učno enoto. Učiteljstvo je na treznost opozarjalo tudi starše na roditeljskih sestankih, na kmetijsko-nadaljevalnih šolah ter tečajih pa je propagiralo sušenje in vkuhanje sadja, kar je zelo hvalevredno.

Če bomo imeli trezno mladino, se nam ni treba bati pred bodočnostjo. Uspeh pa bo zagotovljen, če gre učitelj sam z dobrim zgledom naprej, kajti tudi tukaj velja latinski pregovor: Verba movent, exempla trahunt. Besede mičejo, zgledi vlečejo.

Treznostna vzgoja naj bi se tudi pospeševala z raznimi predavanji. Zato pa je treba predavateljev, ki imajo privlačen nastop in temeljito izobrazbo v vprašanih treznostnega gibanja.

Društvo treznosti v Ljubljani pa ima za enkrat še premalo sodelavcev, zato prosi odbor predvsem Slomškovo družbo za sodelavce. Odbor ima namen s pomočjo sodelavcev izdelati celo vrsto predavanj o treznosti ter jih izdati v posebni knjižici, ki naj bi služila učiteljstvu kot nekak priročnik.

Delo za treznost pa bo predvsem uspešno, ako nam pomaga še oblast.

Pojasnila k učnemu načrtu gospodar. znanja

V tekočem stoletju je naše šolstvo na splošno napredovalo. Zgradilo se je v naši domovini mnogo prav lepih šolskih stavb in odprlo tudi mnogo novih razredov ozir. oddelkov. Tudi učna snov se od leta do leta razširja in pogloblja. V bivši državi Jugoslaviji se je izvršila tudi velika sprememba v ljudskošolskih predmetih. Prejšnji predmeti: branje, slovnica in spisje so se strnili v skupino »slovenski jezik«; zgodovina in zemljepis se poučujeta ozir. redujeta ločeno. Na novo so vpeljani tudi sledeči predmeti: higiena, praktično gospodarsko znanje in kmetijstvo ozir. za deklice gospodinjstvo. Zaradi te uvedbe so bile skrajšane ure slovenščine in bilo je zaradi tega dosti potrebnega ali nepotrebnega govorjenja — kakor pač kdo to zadevo smatra.

Mnogi so rekli: »Kaj je treba teh novotarij? Higieno smo prej tudi poučevali — najvažnejše pač — in sicer pri prirodopisnem pouku, kmetijstvo ravno tako deloma pri zemljepisu deloma pri prirodopisu, prakt. gospodarsko znanje deloma pri spisju in branju, deloma pri prirodopisu ozir. prirodoslovju.

Zagovorniki ozir. pristaši teh novih predmetov pa so poudarjali njih velik pomen za izobrazbo naše mladine.

Največ prahu pa so vzdignili tozadevno oni šolniki, ki niso vedeli, kaj naj bi poučevali pri teh novih predmetih in dasi je minilo že dokaj let, vendar vlada ravno zaradi praktičnega gospodarskega znanja marsikje in na marsikateri šoli prav različno mnenje. Mnogi šolniki si ne znajo pomagati in zato tudi poučujejo pod tem imenom snov, ki spada ali v prirodopis ali v kmetijstvo ali higieno, da celo v slovnico.

Snov za praktično gospodarsko znanje sta sestavila v posebni brošuri učitelja Petelin in Horn in tudi učitelj Lašič, kateri pa obravnava v svoji knjigi snov, ki spada v prirodopis.

Izdani sta torej dve knjižici, a z gotovostjo lahko trdimo, da marsikatera šola ni nabavila istih iz tega ali onega vzroka, dasi bi se moralo vse učiteljstvo seznaniti z vsebino obeh.

Po izreku: vsi ljudje — vse vedo — je dobro, če slišimo ozir. zvemo še mnenje koga drugega.

V ta namen prinaša naš list na drugem mestu podroben učni načrt, sestavljen za posamezna šolska leta — za praktično gospodarsko znanje, ki ga je sestavila šol. upraviteljica Kulovic Viktorija.

Ker je na Slov. Učitelja naročena vsaka šola, se bo tako seznanilo vse učiteljstvo s tem načrtom. Upamo tudi, da bo vsakemu prav dobro služil zlasti še zato, ker je snov razdeljena na posamezne oddelke ozir. razrede. In zato je upati, da bo vsak učitelj-ica že iz radovednosti pogledal-a ta načrt in ga uporabil s pridom pri pouku.

Učni načrt praktičnega gospodarskega znanja

III. oddelek.

1. Spoznavanje okolice: v politični ureditvi: župan, obč. odbor, obč. svetovalci, vaški zastopniki, obč. šol. faktorji; naloge in dolžnosti teh.

2. Zmanjšano merilo.

3. Konvencionalna znamenja.

4. Javni lokali: trgovine, gostilne — pomen. Razmerje trgovca in kmeta (na podeželskih šolah). Trговец glede njegovega položaja na kmetih. Kdo je lahko trговец. Njegov zaslužek; dobiček, zguba; kupna, prodajna cena. Kje dobi blago; kakšen naj bo trгоvski lokal. Obnašanje v trgovini.

5. Obrti: obrtniki v kraju, katere moramo iskati drugje. Vrste obrti. Kako postanem obrtnik (vajenec, pomočnik, mojster; učna, pomočniška doba).

6. Javne naprave: ceste, pota, cestni vozni red. Električni vod. Obnašanje na cesti proti domačinom — tujcem.

7. Prometna sredstva: vozila — spoznavanje, korist — ravnanje z njimi.

8. Uradi:

a) župni urad — poslovanje; katere listine dobimo v žup. uradu (rojstni, poročni, mrtvaški list), bira;

b) šola — posecanje šole uzakonjeno; šoloobvezna doba. Učni pripomočki;

c) poštni urad — poslovanje. Praktično: dopisnica, razglednica, pismo, tiskovine — frankiranje istih. O časopisu: dnevnik, tednik, mesečnik, ki nas seznanja z vnanjim svetom;

č) železniški urad: žel. promet, vrste vlakov. Potovanje po železnici, vodenje v vlaku;

d) sodnijski urad: njegovo poslovanje (razsodbe, overovljanje listin itd.).

e) davčni urad.

9. O društvih, posebno o humanitarnih — RK, gasilno društvo itd. Namen društva, organizacija, odbor, članstvo.

IV. oddelek.

Razširjenje pojmov iz III. oddelka n. pr.:

1. Pošta: pismo — vrsta pisem:

a) zasebno ali prijateljsko pismo, b) trгоvsko pismo (naročilo blaga), c) uradno pismo (prijava kužne bolezni — prijava kake prireditve itd.).

Ekspedicija pošte: priporočeno, ekspresno pismo. Pošiljke denarja po nakaznici, položnici; po razlagi praktična izvedba. — Pošiljke zavitkov po pošti:

a) vzorec brez vrednosti, b) pošiljka s spremnico.

2. Železnica: vrste vlakov. Tovorni, osebni promet. Vozne karte, vozne olajšave. Železniško osebje: uradniki, uslužbenci. — Vozni red.

3. Obrt: učna doba. Učna pogodba (pismeni primer). Obrtni izpiti; obrtni list; obrtni računi; bolniška blagajna; obrtne zadruge.

4. Trgovine — vrste: manufaktura, galanterija, špecerija, mešano blago, drogerija, lekarna (apoteka). Trgovsko osebje; trgovska zbornica.

5. O pogodbah; zakaj se izstavijo; ustne in pismene pogodbe; pogodba z obrtnikom; kupna pogodba (praktični pismeni primer).

6. Industrija; vrsta industrije; industrija pri nas. O tovarnah; blagodat tovarn in industrijskih podjetij.

7. Sejmi, vrste istih.

8. Velesejmi, vrste istih.

9. Razstave, vrste istih.

10. Tujski promet; važnost in korist istega. Kaj ga pospešuje?

11. O oblasteh v pokrajini — v državi. Naloge in dolžnosti istih.

12. Uradništvo, vrste istega. Žalitev uradnika v službi. — Odnos uradnika do kmeta — meščana.

13. Vzdrževanje uradništva — uradov — pokrajine — države.

14. Davki — vrste davkov: hišni, zemljiški in uslužbenski davek.

15. Pristojbine v kolkih; kaj se kolkuje in koliko.

16. Carina — tihotapstvo.

17. Užitnina.

18. Državni monopol.

19. O pobotnicah.

V. oddelek.

V III. in IV. šolskem letu se obravnava tvarina v obsegu otrokovega okolja, razširi se na vnanji svet le, kar mu je bližje, n. pr. pošta.

V V. šolskem letu se pa razširi tvarina na vnanji svet.

1. Občevanje z vnanjim svetom: časopisi — časopisni oglasi, praktični primeri, pismene ponudbe. (Časopis naj se dobro ogleda in prerešeta razdelitev — posebno oglasni del.)

2. Brzjav — navadni — brezžični (depeša).

3. Telefon.

4. Radio.

5. Gospodarstvo — gospodarske parcele — liki parcel — merjenje.

6. Promet — tovorni, tovorni list — tovarna teža (btto, ta, ntto).

7. Uvoz in izvoz — naročilnica — trgovsko pismo — trgovski račun.

8. Plovitba — prekmorsko potovanje.

9. O hranilnicah in posojilnicah: glavnica, obresti, procenti; denarno pismo; zadolžnica.

10. Zavarovalnice (razne vrste zavarovanja: proti požaru, toči, nezgodi, življenjsko zavarovanje itd.).

11. O delavskem zavarovanju.

12. Bolniška blagajna.

13. Trgovsko-obrtni list — kako ga dobim?

14. Politične uredbe v državi; proračuni: občinski, pokrajinski, državni.

16. Humanitarne ustanove: bolnišnice, sirotišnice, hiralnice, zavetišča.

17. Občevanje z oblastmi: ustno — pisмено. Prošnje za podporo za javna dela ali za zasebna (za napravo gnojnične jame itd.).

18. O inventarjih: gospodarski, gospodinjski, obrtni.

19. Posli: medsebojne zakonite dolžnosti. Gospodar, posel, poselsko zavarovanje; poselska knjižica; izpričevalo poslu (pismeni primer).

VI. oddelek.

1. Samostojno delo: razno dopisovanje (iz znane snovi); denarna pošiljka, denarno pismo. O hranilnicah (novo): menica. Tekoči računi v bankah. Posojilo — poroštvo — vknjižba.

2. Gospodarstvo: prijava imetja, obdavčenje, vpis v katastru. Katastrska občina in katastrska mapa. Zemljiška knjiga — zemljeknjižni urad.

3. Lastnik: pravica lastnika — lastninska pravica — dedna pravica. Oporoka (pismeni primer). Veljavnost oporoke.

4. Državlanske dolžnosti: vojaška obveznost: kadrski rok; pravica do olajšave.

5. Davki: posredni — neposredni; zgradarina, zemljarina, trošarina.

6. Razne listine: krstni list, domovnica, državljanska izkaznica. — Državljanstvo: a) prirojeno, b) pridobljeno (priseljenci).

7. Vlaganje prošenj:

a) za olajšavo šolske obveznosti;

b) za sprejem v kmetijsko gospodarsko šolo;

c) za sprejem v državno službo, priloge.

č) za stavbno dovoljenje in slično.

I. B.

Čitanka v višji ljudski šoli

Zelo mnogo se govori in piše o čitankah v osnovnih šolah. Pojavljajo se razni ocenjevalci, ki po večini hvalijo nove čitanke, le tu in tam pripomnijo kakšno besedo v dokaz, da so kritiki in da se na svoje delo razumejo. To je sicer prav, toda mislim, da je take izjave precej lahko dajati, posebno sedaj, ko so že na trgu čitanke za razrede osnovne šole in bodo pač neko dobo ostale. Tem laže pa je te čitanke hvaliti, ker

je vsakomur znano, da so nove čitanke nastale iz resničnih potreb: iz spoznanja, da stare ne ustrezajo potrebam učencev, ne novim pedagoškim načelom, ki jih je ustvarila izkušnja, in ne duhu časa. Zraven tega pa že površnemu opazovalcu ne pride na misel, da bi grajal nove čitanke zaradi dejstva, da živimo v času, ko marsikatera pametna, dobra in pravilna beseda ne zagleda svoje tiskane oblike in da bi slabše čitanke od prejšnjih pač težko dobile »platnice«. Učitelj pa, ki mu nova čitanka ne ugaja, si bo po dovršenem dejstvu, t. j. po izdani novi knjigi pač pomagal, kakor si je doslej brez nje.

Nimamo sredstev, da bi popolnoma preusmerili in predružačili šolsko delo, in ne pripomočkov, katere lahko nudijo svojemu ljudstvu tisoč let v blagostanju živeče države, naredimo pa lahko korak naprej iz lastne pobude in lastnih moči.

Pri vprašanju, kakšne naj bodo čitanke za višjo ljudsko šolo, lahko takoj odgovorim, da pri presoji ne smemo motriti z istega vidika, kakor so presojali potrebo po novih čitankah v osnovni šoli, iz razloga: v osnovni šoli služi čitanka le bolj jezikovnemu oblikovanju in sicer prebroditvi prvih težav, ki jih nudi čitanje, ter obogatitvi besednega zaklada, dočim je v višji ljudski šoli takšna čitanka skoraj nerabna. Do tega zaključka pa pridemo, če si ogledamo pouk narodnega jezika v višji ljudski šoli.

Učni načrt nam predvideva 15 predmetov, ki se naj poučujejo v ljudski šoli in je torej narodni jezik kot predmet petnajsti del, obenem pa zavzema dobro polovico vsakega od predmetov kot oblika izražanja. Po takšnem zaključku pridemo do ugotovitve, da je izoblikovanje jezika glavna zahteva, kateri mora ugoditi pouk v višji ljudski šoli. Ker pa se že v osnovni šoli predvideva, da morajo učenci prebroditi vse težave čitanja, še več, da se mora uvežbati tudi estetsko čitanje, je učencem višje ljudske šole zelo neprimerno nuditi berila, kratke sestavke in odlomke, zbrane v čitanki. Tako pridemo do odklanjanja čitanke kot zbirke leposlovnih beril.

Da pa se bo dosegel smoter jezikovnega pouka, t. j. da bodo učenci spoznali besedne, stavčne in sestavčne oblike, jezikovne pravilnosti in dela najbolj poljudnih domačih pisateljev, naj se jim nudijo vzgojno lepe, jezikovno dobre in mladini primerne knjige. Napolniti šolarske knjižnice s takimi knjigami in omogočiti učencem nabavo primernih mladinskih listov, je naša prva dolžnost. Saj je razširitev mladinskih listov na vse šole že itak dolgoletna težnja. Ustvariti bi bilo treba odbor učiteljev, ki so si pridobili izkušnje na polju vzgoje in se udeleževali v mladinskem leposlovju. Ta odbor bi skrbel za primerno berilo, katero bi se porazdelilo v primerne stopnje za posamezne razrede ali po več razredov — kakor pač ustreza otroškim razvojnim stopnjam. Tako bi bilo v vseh ozirih preskrbljeno za jezikovno oblikovanje.

Ker pa je smoter višje ljudske šole vzgojiti učence v dobre državljane in dobre člane človeške družbe in jim nuditi za njihovo življenje potrebno

znanje, se je treba odločiti, na čem naj bo poudarek in kaj naj bo središče vsemu delu v višji ljudski šoli. Na to naj odgovorijo tisti, katerih otrok imamo največ v državnih ljudskih šolah, t. j. kmetje. Vzgojiti učence in učenke v dobre kmečke gospodarje in skrbne gospodinje, nuditi jim kmečkemu ljudstvu potrebno znanje — to je njihova zahteva. Tej zahtevi je bolj malo primeren učni načrt, bolj jo pa poudarjajo dobri poznavalci podeželskih razmer, najbolj pa vpije ta potreba iz kmečkega ljudstva samega.

V današnji dobi ugoditi zahtevam vseh mogočih faktorjev pa je prav tako nemogoče, kakor naučiti učence višje ljudske šole vso predvideno snov. Učitelj je opravil dovolj, če je nudil in dal otrokom osnove ter jih priučil, kako in na čem naj si pridobivajo nadaljnje potrebno znanje. Pisanje vse obravnavane snovi v zvezke (delovnike) je nemogoče (pa tudi ni dovoljeno), dispozicije pa bi bile po dolgih letih učitelju samemu — španska vas. Mi pa bi radi, da bi priučili učenca nečemu, česar ne bo rabil čez leto, dve, marveč pozneje, ko bo kot mlad gospodar aktivno posegel v družbo, ne le kot parazit, marveč kot člen delovne verige kmečkega ljudstva. In kje bo priučeno znanje iz zgodovine, zemljepisja, računstva, poznavanja prirode itd. do takrat? Izginilo in utonilo bo v edinem spominu na ljudsko šolo: »Lepo je bilo takrat.«

Ko sem govoril o narodnem jeziku v višji ljudski šoli, sem odklonil čitanko kot zbirko leposlovnih beril. Še bolj odločno pa bi morali vsi učitelji odkloniti čitanko, ki bi bila zbirka enciklopedičnega znanja — zbirko beril, ki bi nudila iz posameznih predmetov informativne odlomke, ker bi se s tem le pomaknili tja, od koder smo mislili iti naprej. Najmanj primerna pa bi bila čitanka, ki bi imela leposlovna berila in takšne informativne odlomke. »Dvema gospodarjema je težko služiti!« To vidimo na starih čitankah, ki so doslužile svojemu namenu, ki pa so bile čisto prvemu in drugemu nezveste ali površno zveste.

Učencem višje ljudske šole naj se ustvari njim in njihovim bodočim potrebam ustrezajočega znanja primeren priročnik.

Marsikdo je Bog ve kdaj obsodil na smrt take priročnike iz različnih razlogov. Jaz pa se samo vprašam: čemu n. pr. imajo vsi tehnični strokovnjaki svojim potrebam ustrezajoče priročnike? Čemu n. pr. na naših univerzah tehnikom priporočajo take priročnike, ne le kot učbenike, marveč kot nekak kontrolnik njihovega znanja v poznejših časih, ko se udeležujejo kot stari inženirji? In ti priročniki so celo v nemščini, torej jih tam tudi uporabljajo. Kdo more reči, da vsak od teh strokovnjakov ni na izpitih obvladoval tudi najbolj zamotane obrazce, katere nosi sedaj debelo tiskane v žepu? Kakor je ponavljanje mati učenosti, tako je pozabljenje njena sestra!

Kakor pa je možno pozabljenje strokovnjaku njegove skoraj izključno snovi ene stroke, toliko bolj je možno pri otroku, pri taki pestrosti njemu potrebnih ved.

Vprašanje, kakšni bi naj bili priročniki za učence višje ljudske šole in kaj naj bi vsebovali, se lahko reši s pomočjo vprašalnih pol. Mislim pa, da je v teh točkah navedeno v glavnem vse potrebno:

1. Najvažnejši podatki o naši ožji in širši domovini (zgodovinsko, zemljepisno in kulturno). Podatki o drugih državah (v kolikor so imele važnejši vpliv na nas). Podatki o veri in njenih ustanovah.

2. Podatki iz zgodovine slovstva s seznamom dobrih in lepih domačih del.

3. Mere in podatki iz računstva, geometrije, kmetijskega knjigovodstva. Tarife, kolkovine, takse, obrestne tabele itd.

4. Podatki o živinoreji, perutninarstvu, krmilih in zdravljenju domačih živali. — Kmetu koristne in škodljive divje živali.

5. Rastlinoslovje, poljedelstvo, šumarstvo, sadjarstvo, hmeljarstvo, vinogradništvo itd.

6. Praktična higijena: higijena telesa in doma, otroške bolezni, nalezljive bolezni, prva pomoč, R. K., plini in obramba. Domača lekarna.

7. Zemljeknjižni, davčni in pravni predpisi.

8. Dela za vse leto (važnejša), razdeljena po mesecih. Dela, ki jih lahko opravimo v zimskih mesecih.

9. Gospodinjska navodila.

10. Splošna navodila in seznam najboljših in poljudnih knjig, ki obširneje razmotrivajo o vseh kmeta zadevajočih vprašanjih.

11. Tabele za osebne in imovinske podatke.

Take priročnike izdajajo po drugih državah razne stanovske organizacije, posebno so se odlikovale švicarske in češke kmetijske družbe, kar je bilo razvidno iz časopisnih oglasov teh narodov. (Švicarji: poudarek na živinoreji; Čehi bolj na kmečki industriji in rastlinoslovju.)

Priročnik, sestavljen iz podatkov zgoraj navedenih snovi, primerno urejen za učence višje ljudske šole, bi dvignil pouk na mnogo višjo in času primernejšo stopnjo, obenem pa bi odpadlo več v šoli odmerjenega časa jezikovnemu oblikovanju in vzgoji. Posebno vrednost pa bi dalo takemu priročniku dejstvo, da bi ne bilo več v šoli pridobljeno znanje le nestvor, viseč v zraku, marveč vedno opominjajoče znanje in če že ne na možgane, pa na priročnik oprta praksa. Ne le da bi bil tak priročnik učencu učna knjiga, učitelju učni načrt, marveč bi tudi služil tistim, ki si v prejšnjih časih niso mogli pridobiti potrebnega znanja.

Glavni ugovor proti takemu priročniku bi mogoče bilo pomanjkanje sredstev, vendar sem mnenja, da ustvaritev potrebnih mladinskih listov za jezikovno in takih priročnikov predmetno izobrazbo ne bi stala več, kakor so stale dosedanje čitanke in razne pomožne knjige. Priročnik formata 12 × 18, s 300 stranmi, papirjem srednje kvalitete, trdovezan, bi stal največ 15 lir. Saj bi se moral izdati prvo leto v 20.000 izvodih (računajoč 25 srezov po 20 šol s 40 uč. v. lj. š.), vsako naslednje leto pa v 5000 izvodih.

Posebno vrednost pa imajo taki priročniki, če pomislimo, da bi ostali lahko do 20 let neizpremenjeni. To pa lahko trdimo, če vemo, da n. pr. tehniki, pri katerih znanost bliskovito napreduje, uporabljajo priročnike, ki so jih že imeli v času študija. Kmet in kmetsko ljudstvo pa ne živi v tako hitrem tempu, v priročniku zbrano znanje pa se kot osnovno, že skoraj sto let ugotovljeno, ne bo bistveno izpremenilo, še manj pa načela in splošna navodila za kmetska gospodarstva.

Tako bi tudi ta priročnik postal poljudna knjiga kot Mohorjev koledar in stalen kot stoletna pratika.

Iz lastne pobude in lastne moči storiti korak naprej, negovati in izoblikovati jezik, dati ljudskošolskemu otroku — življenjskemu kandidatu knjigo, ki ga bo spominjala na delo v šoli in uporabo v življenju ter preko njega dvigniti kulturno ravnino kmečkega človeka — to je moja želja in menda želja vseh vzgojiteljev.

Š. Lj.

Naš kmečki naraščaj

Kakor vprašanje strokovne, moralne in kulturne izobrazbe in vzgoje našega obrtnega naraščaja, je važno tudi vprašanje vzgoje naših kmečkih fantov in deklet. Obrtni vajenec mora posečati strok, nadaljevalno šolo, razna združenja, občine in pokrajinska uprava pa to šolstvo vzdržujejo. Kaj pa naši kmečki fantje in dekleta, oni s podeželja, z grude? Ali ne tvorijo oni 70% ni kader doraščajoče mladine? Tudi v kmetijstvo posega danes z vso ostrino tempo mehanizacije in industrializacije, kjer se iščejo vsi načini in viri, kako kvaliteto in kvantiteto pridelkov naše zemlje dvigniti. Kmetovalec mora danes hiteti s časom, kajti tudi on je vržen v vedno nemirnejši konkurenčni boj gesla: čim boljše blago za čim nižjo ceno. Kmet ima mnogo dnevnih izdatkov; treba je plačati davke, zavarovalnino, delovno moč, skrbeti za hrano in obleko družine itd. Kolikokrat smo bili že spet priče žalostnih slik, ko je v nekaj minutah bilo uničeno vse delo in ves trud kmeta, ko so njegovi upi in načrti bili steptani med njivske brazde. Iz dneva v dan čitamo in poslušamo besede, kako kmetu pomagati, kako dvigniti njegov življenjski nivo. Eno najvažnejših vprašanj našega podeželja je vsekakor beg kmetske mladine iz vasi v mesta in tovarne, kjer upa fant ali dekle na lahkotno življenje, kjer bo fantu curkoma tek delar v žep, kjer bo dekle postala gospodična in našla pravljirnega viteza. Mladi 14, 15 letni fantje si iščejo kruh po tovarnah, kjer se mlada delovna moč često izkorišča. Komaj so zapustili šolske klopi, že so v borbi za kruh izpostavljeni raznim vplivom, ki razkrajajo in uničujejo še one duhovne dobrine in vrednote, ki so jim jih vcepili dom, šola in cerkev. Delodajalcu ni mar, kaj cenena delovna sila dela izven delovnih ur, kako živi, kako gospodari s prisluženim denarjem. Denar mu ni več borba za kruh, nego zahteva in nešteto primerov nam dokazuje duhovno moralni razkroj takega, ki za človeško družbo v pozitivnem smislu nič več ne pomeni.

Oblast mu je le še zadržek za nemoteno telesno in duševno izživljanje, na vsakega, ki poseduje več kot on, zre z nezaupljivostjo in zavistjo. Kmečka mladina, če te zemlja lahko preživlja, okleni se je z ljubeznijo, ostani doma, ne nasedaj bajkam raja v tujini! Onim pa, ki jih res le borba za kruh vrže med pesmi strojev, ki nimajo zemlje, da bi jih živela, naj bi bil zaslužek pravično odmerjen za dostojno življenje družine in vzgojo otrok. In naša dekleta! Res, da ni na naši božji zemljici večjega kraja, kjer ne bi bilo čuti vesele slovenske pesmi, in da so delovne roke Slovenca zelo čislane, a to le tako dolgo, dokler so te roke res dela zmožne. Ko pa je telo izčrpano, ko je kaplja za kapljo znoja in krvi pomagala bogateti tujca in čutiš besede, da si dodelal ter ti je pot odprta, se pa vzbudi v človeku živa želja po domu, svojcih, grudi in domovini. Na mlado dekle preže v mestu same nevarnosti in ko prečesto pade tam v dno, izginejo na mah vsi skrivnostni upi pomeščanjene gospodične. Razočarana obstane in se ne znajde! Tudi za dekleta velja — katera na grudi res nima možnosti preživljanja, naj gre za kruhom, a tam naj bo taka, kot to pristoji imenu slovenskega dekleta. Vem pa, da jih je mnogo, ki jim doma in grude ni bilo treba zapustiti. Stremljenje slovenskega dekleta mora biti usmerjeno na dom, na grudo, na ustanovitev svojega doma in družine. Vzporedno s tem vprašanje: ali se ne bomo Slovenci v alkoholu utopili, če bo šlo tako naprej? Koliko kmetij je šlo na boben, koliko posestev zadolženih, koliko uničene družinske sreče, kolikerim otrokom uničena vzgoja in zapravljena eksistenčna podlaga, koliko jih sedi v ječah, koliko jih je moralo v prerani grob! Naša kmečka mladina v valove alkohola ne sme, če nam je mar za našo bodočnost. Naš kmečki dom, steber in ogrodje nas vseh, mora ostati zdrav! Mora, sicer drvimo v pogubo, iz katero ne bo več vstajenja. Vse odredbe oblasti ne bodo mnogo zalegle, če ne bo v posamezniku čuta in zavesti, da je alkohol največje zlo zdravja in družinske sreče. Samostojen in nezadolžen kmet je in ostane največji gospod. Kot kralj na Betajnovi obdeluje z božjim blagoslovom in družinsko srečo svojo grudo, jo boža in ljubi. Ne bom govoril o vseh drugih, tudi važnih vprašanjih naše kmečke mladine, le navedem naj jih: snaga kmečkega doma, cvetje na oknih, knjižnice, ročna dela deklet, način vasovanja, postajanje pred cerkvijo med mašo, vaške razprtije, zavisti in škodoželjnosti itd. itd. Še tega se zavedajmo, kakršna je mladina, tako se nam bo krojila usoda bodočih dni. V prvi vrsti naša kmečka mladina, ki se mora okleniti grude z vso ljubeznijo, ki naj ne sili drugam, kjer zanjo ni ne kruha, ne zdravja, ne sonca. Želja in vera pa je v nas, da bo v marljivi slovenski vasi, kjer se v težavah in nesrečah zateka naše ljudstvo pod krov ponosnih cerkvic na holmih in gričih ter mnogobrojnih kapel sredi polja, da bo tam široka ljubezen vezala človeka in grudo, vladala tam tiha pridnost delovnih rok ter sožitje in napredek v zavesti: če je tudi povsod dobro, je pa le doma najbolje.

Naj bi obe prvi, na grobo povedani misli z mnogimi podrobnimi zrni vodili delo slovenskega učitelja pri vzgoji naše kmečke mladine.

Meščanska šola — srednja šola

Meščanska šola, kakor se je razvila v sestavu našega šolstva, je srednja šola, ali pa je ni treba. Ne sme to motiti, da se je razvila iz ljudske šole. Tukaj je izvor tudi marsikaki drugi šoli, ki pa se je kljub temu pozneje povsem posvetila svojim posebnim nalogam. Naša meščanska šola bodi po pravilni logiki stvari same srednja šola krajšega šolanja, ko je gimnazija. Toda s svojim delom v izobrazbenem pogledu ne sme stremeti za prav nič nižjimi smotri ko nižja gimnazija. Res dobiva vobče (pa še to velja bolj za mesta ko pa za deželo) umsko šibkejše učence, ne terja pa od njih toliko jezikovnega študija ko gimnazija, ki vprav z jeziki stavi temelje globlji in višji izobrazbi, kakor pa more meščanska šola misliti nanjo. V ostalih predmetih, ki bi jih potemtakem moralo biti po pravilni stvarni logiki manj ko v gimnaziji, pa meščanska šola v nobenem pogledu in z nobenim izgovorom ne bi smela dosegati skromnejših uspehov ko nižja gimnazija.

Brez mnogih tujih jezikov, ki jih v kratkem času ne bi mogla naučiti, mora meščanska šola doseči isto stopnjo izobrazbe ko nižja gimnazija, »srednjo zrelost«, ki se terja od kandidatov za razne strokovne šole in za nekatere poklice. S tem bi razbremenila gimnazijo in olajšala šolanje tistim, ki itak ne nameravajo študirati do (velike) mature. Takim dati potrebno temeljno izobrazbo in jih pripraviti na strokovno šolanje — to je njena posebna naloga in to nalogo lahko izpolni le kot polnovredna in polnopravna nižja srednja šola.

Kot srednja šola si mora meščanska šola seveda odgovoriti na nekatere vprašanja, ki se deloma tičejo nje same, deloma pa srednjih šol vobče. Poizkus takega odgovora bodi tudi ta sestavek!

1. Izbira učencev

Meščanska šola se ne sme postaviti na stališče, da je namenjena vsem učencem, ki hočejo dobiti več ko o s n o v n o šolsko izobrazbo. Čemu pa imamo višje ljudske šole? Te so vendar zato, da nudijo višjo temeljno izobrazbo vsem tistim, ki iz kakršnih koli razlogov ne morejo te iskati v gimnazijah ali meščanskih šolah. One so namenjene vsem učencem in se morajo njim prilagoditi. Zanje velja, da praviloma morajo vsakemu (normalnemu) učencu nekaj dati, da ne smejo nobenega zanemariti ali odkloniti. Kajti kam naj gre iskat najnujnejše izobrazbe, kogar bi višja ljudska šola izključila ali odklonila?

Meščanski šoli v tem oziru ni treba tekmovati z višjo ljudsko šolo. Njena naloga je, da izbranim fantom in dekletom pomaga do višje izobrazbe, kakor bi jim jo mogla dati sama ljudska šola, ter jih s tem usposobiti za odgovornejša mesta v človeški družbi. Gotovo je, da bo

ob pravilnem izbiranju najbistrejše ali vsaj umsko intelektualno najbolj nadarjeno mladino dobila gimnazija in je to tudi najbolj prav. S tem pa še nikakor ni rečeno, da mora meščanska šola sprejeti vse, kar je ostalo. Tudi ona mora izbirati ter izmed preostalih dobiti najboljše. Kdor ne more z njo, ni zanjo. Vsaka nepravilna prizanesljivost je napačna in dela slabo uslužno učencem, človeški družbi in šoli sami.

Slabo uslužno dela šola z napačno prizanesljivostjo učencem samim, dasi se na prvi pogled zdi drugače. Vsaka šola mora vršiti svojo nalogo: učence opremljati z neko mero izobrazbe. Zaradi tega so učenci prišli. Kakor hitro tedaj šola popušča v svojih zahtevah, oškoduje zlasti sposobnejše učence, ki bi mogli pridobiti več in smejo pričakovati več, česar pa jim šola, ki se hoče prilagajati šibkejšim tovarišem, ne more dati. Tako šola prav bistrejše učence ukani za najboljše, kar bi jim mogla in morala dati, zapravlja ljudske sposobnosti, ki bi jih v resnici morala gojiti in krepiti.

S tem pa šola dela prav slabo uslužno tudi ljudski celoti. Ta potrebuje celih ljudi na raznih mestih in položajih. Te do neke mere določa narava, šola pa je naravi pomočnik: v varstvo in skrb dobiva talente in zanje ljudska celota po pravici lahko terja račun. Najhujša obtožba kake šole pa je pač, če se more o njej ugotoviti, da se talenti v njej izgublajo, da okrnevajo, a mesta, ki bi jih morali oni izpolniti v družbi, dobivajo manj vredni.

Šola pa najbolj škodi še sama sebi. Učenci prihajajo vanjo, da dobijo, kar od njih terja življenje. Danes hoče že menda vsak obrtnik, da je dovršil njegov vajenec vsaj nekaj razredov meščanske šole. Prav zaradi tega nekateri ljudje mislijo, da šola mora vsakoogar pustiti, da izdela tistih nekaj razredov, češ da sicer ne bo mogel niti v obrt. Tako mnenje pa je huda zmeta. Zakaj hočejo mojstri vajence z meščansko šolo? Pač zato, ker tudi v obrti potrebujejo ljudi, ki imajo večjo izobrazbo, kakor jo more dati sama ljudska šola. Ali pa zaradi tega, ker imajo na razpolago dovolj kandidatov z dovršeno meščansko šolo in raje vzamejo te, ker pričakujejo, da bodo boljši. Če torej šola hoče vsakega učenca pustiti, da izdela, nujno začne popuščati v svojih zahtevah, v svet pošilja manj šolane absolvente, dobavlja tudi obrtnikom manj vredne vajence, ki jim kmalu ne bodo več ustrezali. Mojstri bodo iskali vajence z dovršeno nižjo gimnazijo, meščanska šola pa bo tako samo sebe napravila nepotrebno.

Če pa mojstri hočejo za vajence meščanskošolske absolvente zaradi tega, ker je teh dovolj na razpolago, dasi bi bil za obrtnika sposoben tudi fant, ki je dobro dovršil višjo ljudsko šolo, je tega tudi lahko kriva meščanska šola. Kaj pa pošilja ven vse učence, dobre in slabe, povečuje njih število ter jih s tem sili, da se morajo lotevati poslov, za katere ne bi potrebovali meščanske šole?

Ko bi vsaj napravila s tem kako uslužno šibkim, tistim, ki prav za prav ne spadajo vanjo! A niti tega ne more. Polnovredno izobraziti jih

ne more, če niso sposobni za to, saj talentov ne more ustvarjati in jih saditi vanje. S podarjenim spričevalom pa jim bo pomagala po štiriletnem mučenju na mesto, kamor ne spadajo. Morda bodo to tudi sami čutili in bodo vse življenje trpeli pod to zavestjo, kajti za umik najbrž ne bodo imeli ne dovolj volje in ne moči. Če pa ne bodo niti čutili, da za svoje mesto niso sposobni, pa bo stvar le še slabša.

Naj gledamo vprašanje, s katere koli strani hočemo, edini logični zaključek iz našega razmišljanja je: Svoji nalogi bo meščanska šola kos le, če bo svoje učence izbirala, če si bo mogla med kandidati poiskati take, ki bo mogla kaj napraviti iz njih, izločiti pa vse one, pri katerih ne more uspeti.

Štirikrat ima vsaka šola možnost, da svoje učence prebere: ob sprejemu, po krajšem času šolanja, na koncu šolske dobe in vobče med šolanjem. Najidealneje bi bilo, ko bi mogla šola izbrati svoje učence ob sprejemu, odkloniti vse, ki niso za šolanje, vse sprejete pa potem srečno privedi do konca. Tako ne bi bilo polomov, ne izključitev, ne popravnih izpitov in ne ponavljavcev. Žal ne poznamo še instrumenta, ki bi bil potreben za tako točno izbiro. Sprejemni izpit ima svoje slabe strani, zlasti učenci pri njem pokažejo bolj svojo pripravljenost ko pa darovitost, pri čemer so prizadeti tisti, s katerimi se nihče ni utegnil ali hotel posebej ukvarjati in jih pripravljati na sprejemni izpit. V poklicni svetovalnici kandidat lahko dobi svet, kam naj gre, toda s stoddostno gotovostjo tudi tam ni mogoče presoditi kandidatovih sposobnosti in napovedati njihovega razvoja.

Morda bi moglo izbiro kandidatov za srednje šole olajšati dvoje stvari. Ljudsko šolo bi že bilo treba enkrat tako urediti, da bi lahko bili gotovi neke šolanosti in nekega znanja pri vsakem učencu, ki je dovršil osnovno šolo, pa naj je bilo to kjer koli, na mestni osemrazrednici ali na hribovski enorazrednici. Srednje šole pa bi mogle dobiti pripravljalne razrede, kamor bi prišel vsak kandidat za eno leto, kjer bi ga presodili med enoletnim šolanjem in ga obenem pripravili za delo v srednji šoli. S tem bi bili učenci na študij tudi enako pripravljani.

Danes lahko vsaj gimnazija prebira svoje učence tudi po nekaj mesecih šolanja. Popolnoma gotovo tudi tedaj ne more odločiti dijakove usode, saj vendar poznamo može, ki so prvo leto spodrsnili, pa so vendar postali kasneje odlični študentje in se tudi v življenju izkazali.

Najhuje zadene študenta, če pade skozi rešeto na koncu šolske dobe. Šola, recimo, v zadnjem letu šolanja in pri končnem izpitu (maturi) ugotovi, da učenec ni zrel za to, za kar šola pripravlja. Če svojo nalogo resno pojmuje, mu tudi ne sme dati (pozitivnega) zrelostnega spričevala. To je seveda udarec, toda spričevalo mora vendar biti dokument resnice in ne sme varati tistega, ki mu pride v roke. Dvakratna prevara pa je po-

darjeno spričevalo pri nas, ki smo tako nesrečno udarjeni, da damo na spričevala mnogo več ko na ljudi.

Prav zaradi tega, da se izognemo takim nesrečam ob koncu šolanja, moramo resno in strogo izbirati poprej. To moremo tudi pri vsem šolskem delu. Vsak učitelj preizkuša učenca v vsaki konferenčni dobi, presoja naloge in druge izdelke in vsi skupaj lahko že čimprej doženejo, ali velja učenec kaj ali nič. Če noče ali pa ne more študirati, ni za šolo. Najbolje je seveda, če to sam uvidi ter si poišče drugačno pot v življenje, kjer bo morda prav dobro uspeval. Saj nikakor ni res, da ni za nikako rabo, kdor ni za šolanje.

Le kratka opomba je še potrebna k poglavju o izbiri. Šolski talenti so raztreseni po vseh ljudskih plasteh, v vsaki pa so tudi taki, ki niso za šolanje. Na položaj staršev se torej šola nikakor ne bi smela ozirati. Vsakdo naj pride na mesto, ki je njegovi sposobnostim primerno, četudi je po našem čudnem pojmovanju to mesto socialno nižje. Zdrava bo človeška družba ostala le, če si bo znala pravilno urediti socialno vzpenjanje sposobnih iz vseh ljudskih plasti in socialno sestopanje tistih, ki jih narava ni določila za vodilna mesta, dasi so se na ta povzpeli njihovi starši. Nekako tako je želel imeti urejeno državo Platon, toda on je bil seveda filozof, Navadno pa usode ljudstev ne vodijo filozofi, čeprav je bil isti Platon mnenja, da bi jo morali.

2. Popravni izpiti

V zvezi z izbiro učencev je v vsaki šoli važno tudi vprašanje popravnih izpitov. Danes je s to zadevo takole: Učenec, ki v teku devetih mesecev šolskega dela ni uspel, da bi si zagotovil pravico do prestopa v višji razred, dobi v spričevalu eno ali dve »dvojki«, v počitnicah se potem kaj malega uči ali pa tudi nič, na koncu avgusta se prihlasi k »popravnemu« izpitu, pri tem mu šola zamenja prejšnje »dvojke« s »trojkami« in mu s tem dovoli, da se sme vpisati v višji razred. To se imenuje v naši šolski praksi *popravni izpit*.

Vprašanje je, kdo je tisti, ki je tu nekaj popravil, in kaj je tisto, kar je popravil. (Dalje.)

Iz šolskega življenja

Odlomek iz tretjega zapisnika učiteljske konference

Poročilo šol. upravitelja.

V dneh 12. in 15. decembra sem hospitiral v razredih. S temi hospitacijami sem hotel ugotoviti, če ne posegajo že v šolo trije veliki nasprotniki vzgoje in pouka, ki so: mraz, glad in bolezn. Rezultat hospitacij je naslednji: 1. glede mraza sem ugotovil, da je ena učna soba v šolskem posloplju zelo izpostavljena

mrazu, ker je na severni strani šolskega poslopja in prihajajo vanjo učenci prvega šolskega leta, ki so še zelo dovzetni za mraz. Za to sobo je vsekakor 13° R premalo. Ko sem pa vprašal učence, če katerega zebe, so vsi trdili, da jim ni mraz v razredu. Videl sem, da so vsi dobro oblečeni in obuti in nemara je le res, da jim ni bilo mraz, ker sem hospitaliral prvo uro in se soba polagoma le segreje do zadostne toplote. Tudi sem prepričan, da učiteljica že skrbi, da učencev ne zebe, ker ve iz skušnje, da toplina ustvarja ugodno razpoloženje v človeku, ki je pri vzgoji in pouku neobhodno potrebno tako za učitelja kakor za učence. V vseh drugih razredih sem ugotovil višjo toplino, n. pr.: v II. razredu 15° C, v III. razredu 18° C, v IV. razredu 16° C, v V. razredu 17½° C. Vse te učne sobe imajo glede toplote tudi ugodnejšo lego, dasi bi glede zraka v njih ne mogel trditi tege. Na moje vprašanje, če jih kdaj zebe v noge, so mi v vseh razredih odgovarjali, da ne. Dokaj učencev ima tudi copate, kar je prav.

2. Glede gladu sem poizvedoval v vseh razredih, toda rezultat je tudi v tem pogledu pozitiven. Le v enem razredu se je javil en učenec, da prihaja v šolo brez zajtrka, čemur pa je sam kriv, ker prekasno vstaja in ne utegne zajtrkovati. Temu bo treba pač odpomoči z dogovorom s starši.

3. Moje poizvedovanje po tem, ali kdaj tege ali onega učenca boli v šoli glava, trebuh itd., ni dalo negativnega rezultata. Malokateri učenec je temu pritrdil, skoraj vsi so zdravi. Na moj nasvet, da naj vsak učenec, ki bi ga v resnici kaj bolelo v šoli, pove to učiteljici ali učitelju, je ena izmed učiteljic izjavila, da to kaj radi in hitro store. To mi je v dokaz, da učiteljstvo razume stvar in da so jim učenci zaupljivi, vdani in odkriti. Sicer pa je za zdravstveno stanje učencev v šoli dobro preskrbljeno, saj imamo v šoli lekarniška sredstva, bolniško sobo in celo hišnega zdravnika.

Pri poizvedovanjih mi je šlo predvsem za to, da bi ugotovil, če uvažuje učiteljstvo obolenja posameznih učencev psihološko pri vzgoji in pouku. Znani rek: »Zdrava duša v zdravem telesu«, ali po Slomšku: »Zdravje duše in telesa sta si najbližja soseda, kajti pod eno streho prebivata«, nam psihološko mnogo pove. Lahko sta nam celo za vodilo pri vzgoji in pouku izročene nam mladine. Da se to uvažuje v naši šoli, me je prepričala hospitacija, za kar izrekam tovariškemu zboru svoje zadovoljstvo in priznanje.

Zanimalo me je tudi to, iz kakšnih okolij so učenci. Poizvedoval sem po poklicu njihovih staršev. Ugotovil sem, da so starši učencev pripadniki 75 različnih poklicev. Najmočnejše so zastopani obrtni poklici: mizarji, krojači, čevljarji in drugi. Otrok vseh teh poklicev je nad 70. Veliko je tudi otrok delavcev. Naštel sem jih nad 40. Uradniških otrok je približno 30. Otrok drugih inteligenčnih stanov: profesorjev, učiteljev, zdravnikov, advokatov — je 20. Otrok trgovcev je 15, kmetских je 10, različnih posestnikov 7 in 10 otrok je takih poklicev, ki ne vem, kam bi jih uvrstil, n. pr.: plačilni natakari, prekupčevalci, mešetar, šofer. Že ta množica poklicev pa nam kaže, da ni lahka psihološka priprava učiteljev na pouk, če naj uvažujejo v pripravah nazore in interese, ki jih vzbujajo v učencih vsi ti poklici.

Pri ugotavljanju vseh teh poklicev mi je šlo tudi za to, da bi ugotovil, v koliko se upošteva v šoli socialna vzgoja. Priznati moram, da sem po vseh razredih opazil med učenci tovarštvo, prijateljstvo, vzajemno dobrohotnost, kar je pravilno. Človeška družba je organizem, zato mora biti tudi vzgoja v šoli organična. Prav je, da otroci že v ljudski šoli spoznajo važnost različnih poklicev, ki so človeški družbi potrebni za njen obstoj.

Končno naj še omenim še mal dogodek. Ko sem vprašal nekega učenca, kaj je njegov oče, mi je odgovoril: »Mašinfirer«, učenci pa v smeh, da ga je bilo sram. Ta smeh mi je pa v dokaz, da se v razredu le posveča potrebna pozornost čistoči in lepoglasju slovenskega jezika.

Aleš Ušeničnik, Izbrani spisi, X. zvezek. Knjiga o življenju. Ontologija. Filozofija sv. Tomaža. Filozofski slovar. — Ljubljana 1941. Založila Ljudska knjigarna. 355 strani.

V X. zvezku svojih Izbranih spisov Ušeničnik ne ponatiskuje svoje Sociologije, kakor je bilo v prvotnem načrtu, pač pa svojo znamenito Knjigo o življenju. K njej še dodaja svojo Ontologijo in svojo razpravo »Filozofija sv. Tomaža in novodobne filozofske smeri«, ki jo je spisal v začetku leta 1935. kot predavanje, ki ga je imel proti spomladi (v aprilu) istega leta v Filozofskem društvu v Ljubljani. Razprava je izostala v prejšnjih zvezkih njegovih Izbranih spisov, ker je lansko spomlad namerala iziti v Filozofskem zborniku, ki je bil že postavljen, a zaradi vojne ni mogel iziti. Ob koncu še Ušeničnik priobčuje na sto straneh svoj filozofski slovar, kjer je pojasnjenih mnogo filozofskih izrazov. Tudi ta bo lahko vsakomur dobro služil.

Z X. zvezkom Ušeničnikovih Izbranih spisov se začasno zaključuje druga serija Ušeničnikovih Izbranih spisov. XI. in XII. zvezek bosta iz gotovih razlogov izšla pozneje. V njih bo izšla njegova Sociologija. Zeleli bi pa, da bi ju pisatelj sam pripravil za tisk.

Ušeničnikova Knjiga o življenju je krona vsega njegovega dela. Zato je tudi razumljivo, da je prevedena v več jezikov.

V dosedanjih Ušeničnikovih Izbranih spisih smo srečavali Ušeničnika, in to zlasti v VII., VIII. in IX. zvezku, kot najodličnejšega slovenskega znanstvenika. V X. zvezku, v njegovi Knjigi o življenju, pa ga srečujemo razen tega še kot znanstvenika — človeka, vzgojitelja in duhovnega voditelja. Kdor hoče dobiti pravi odgovor na vprašanje, kaj je življenje in kakšen je njegov cilj in smisel, naj seže samo po X. zvezku njegovih Izbranih spisov.

Ušeničnikova Knjiga o življenju je razdeljena v tri dele. Predmet prvega dela je dvom življenja, drugega blagovest življenja, tretjega pa smisel življenja. V prvem delu pokaže Ušeničnik, kaj so mislili o življenju razni misleci vseh časov, kaj moderna znanost in razni svetovni nazori (n. pr. materializem, idealizem itd.) in da izven vere ni pravega odgovora, kaj je življenje in v čem je njegov smisel.

Nato preide k vprašanju resnice življenja, saj je biološki zakon, da vodi resnica k sreči, a laž v nesrečo. Na to vprašanje odgovarja Ušeničnik v drugem delu, kjer zlasti poudarja, da je dal na to vprašanje odgovor samo Kristus, da so Bog, odgovornost življenja in posmrtnost tri ideje, brez katerih ni mogoče doumeti življenja, da je Kristus človeštvu tista »božja beseda«, ki

ga je rešila dvomov in ga poučila o svetu, o času in večnosti, o Bogu, duši in posmrtnosti ter o vseh velikih resnicah, ki brez njih življenje ni življenje, da le vera daje življenju pravi smisel in pravo moč, da je življenje brez religije propast in da je rešitev človeštva v Cerкви, na božjih tleh.

Po teh mislih prehaja Ušeničnik k smislu življenja, o čemer razpravlja v tretjem delu. V tem delu predvsem naglašja, da dobiva življenje svoj pravi smisel iz večnosti. Ves smisel življenja ni življenje za srečo in blaženstvo. Najgloblji smisel življenja je služba Bogu, najvišji cilj pa: Bog. V tej zvezi izginijo vsi dvomi življenja. Krščanski misterij obseva s svojo milo svetlobo tudi najtemnejšo stran človeškega življenja, temo greha. Resnična uteha je človeku Bog. Zato je krščanstvo veselo. Resnični človekovi ideali so v neskončnosti in večnosti. Ideali njegovega življenja so Bog, ki je Resnica, Dobrota in Lepota, najvišja bogopodobnost in najvišja božja ljubezen.

To so glavne misli, ki nam jih podaja Ušeničnikova Knjiga o življenju in ki nam morejo v najtežjih urah življenja blažiti srce in bogatiti duha. Vsaka nadaljnja pripomba o njih bi bila odveč.

V svoji Ontologiji pa govori Ušeničnik najprej o ontologiji in njenem predmetu, nato pa o pojmu bitja, o deju in možnosti, o bistvu in biti, o individualnosti, o objektivni možnosti, o splošnih svojstvih bitja, o popolnosti bitja, o najvišjih razpolih bitja in o vzrokih.

V svoji razpravi »Filozofija sv. Tomaža in sodobne filozofske smeri« pa najprej razvije tri skupne točke sholastične filozofije, ki so: 1. objektivizem in realizem, 2. vse na spoznanje je osnovano na spoznanju a posteriori — in 3. Aristotelov nauk o deju in možnosti, nato, kaj ima tomizem posebnega, končno pa še, kako se imajo novodobne filozofske smeri do tomizma. Razprava je zelo zanimiva, saj nam nudi res jasn pogled na zvezo moderne filozofije s sholastično.

Glede filozofskega slovarja, ki je na koncu, še moramo poudariti, da je z ozirom na svoj obseg dovolj izčrpen.

O vseh ostalih odlikah X. zvezka Ušeničnikovih Izbranih spisov pa velja vse to, kar smo povedali že v ocenah prejšnjih zvezkov. K vsemu temu dodajamo le to, da je X. zvezek za današnji čas gotovo najaktualnejši in vreden, da postane prava ljudska knjiga. Nobena vzgoja, niti šolska niti izvenšolska, ne bo smela mimo nje, ako ji bo še kaj do tega, da bi imel naš mladi rod srečnejšo in jasnejšo prihodnost.

Lojze Potočnik.

Slike iz učiteljskega življenja

II.

Maloveren učitelj

Ko pričanja pouk, se v naglici pokriža. Učenci imajo vtis, da dela to prisiljeno in le zato, ker mu je ukazano. Dobi okrožnico za sv. mašo, spoved, sv. obhajilo. Rad bi rekel učencem: Kdor hoče, lahko gre, če bi ne bilo dostavljeno — »obvezno za vse učence«! On bo imel nadzorstvo in to ga vznemirja. Gre k nadzorstvu, toda, kako se vede? Neka mati je pripovedovala nastopno: »Pomislite, kakšni so ti naši otroci, kaj vse vidijo in opazijo.« V nedeljo mi je naš pripovedoval: »Naš učitelj pa niso prav nič pobožni. V cerkvi stojijo in še pri povzdigovanju ne pokleknejo.« Na moj zaговор učitelja, da ni brez vere, ko pride vendar v nedeljo k maši, mi deček dostavi: »Seveda pridejo, ker morajo, saj je za vse obvezno.«

Kaj nam je storiti ob misli na take in podobne slike? Ali naj jih prezremo in gremo preko njih na dnevni red? Nikakor! Računajmo z dejstvom, da imamo opravka s človekom, ki je zgrešil pot in cilj, morda ne po lastni krivdi. Lahko je učitelj, toda vzgojitelj krščanske mladine ne more biti, ko pa je vendar znano in ugotovljeno na nešteto primerih: besede mičejo, zgledi vlečejo! Kaj nam je storiti ob takem človeku? Ali naj ga preziramo in izločimo iz svojega družabnega kroga? Nikakor! Če smo kristjani, skušajmo ga duhovno pridobiti, dvigniti iz mlačnosti in zablode, v katero je padel morda celo po krivdi drugih. Lahko, da je iz maloverne družine, imel slabo šolsko vzgojo, bil v slabi družbi in društvih, bral slabe knjige itd. Vse je prej premisliti, preden pa obsojati. Skušajmo ga dvigniti, duhovno pridobiti z lepo besedo, ki najde vselej lepo mesto, če je le ob pravem času izgovorjena. Kažimo mu s svojim lepim zgledom pot ljubezni in dobrote. Naj se ob nas prepriča, da je življenje po veri polno dobrih del, življenje brez vere in morale pa je življenje brez vsebine in brez smisla. Ljubezen vse preмага in prenese. Mesto odrivati, osvajajmo duhovno! Ta ali oni bo morda le začutil, da je za svoje delo odgovoren Nekomu, ki je nad njim, ki daje smer, resnico in življenje. Drugega utegnejo zgledi krščanskega življenja zresniti, tretjega že k sebi pritegniti, nobenega pa ne odbiti!

(Dalje.)

== Ljudska tiskarna v Ljubljani

Najmoderneje urejen grafični zavod
Kamnotisk — Offsettisk — Bakrotisk — Klišarna
Kvalitativni izdelki v tiskarni in **knjigoveznici**

== Ljudska knjigarna v Ljubljani

Založba šolskih in drugih knjig
Zaloga domačega in tujezemskega dobrega tiska

Podružnica „Ničman“ v Ljubljani: Bogata zaloga devocionalij, knjig, šolskih in pisarniških stvari

Hranilnica Ljubljanske pokrajine

Ljubljana — Kočevje
Maribor — Celje

Vloge obrestuje po najvišji obrestni meri — **Cenena posojila** daje na redno odplačevanje

Za njene vloge jamči Ljubljanska pokrajina

Mestna hranilnica ljubljska

je največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod

Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe
Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska